

EURÓPAI SZEMESZTER – TEMATIKUS TÁJÉKOZTATÓ

ADÓÜGY

1. BEVEZETÉS

Az utóbbi időben ugyan javultak a gazdasági feltételek, az Európai Unió azonban még mindig a válság utóhatásaival, így például a beruházások hiányával és a növekvő egyenlőtlenségekkel küzd. Ennek következtében Uniószerint számos polgár részéről fogalmazódik meg az igény, hogy nagyobb figyelmet kell fordítani a társadalmi igazságosságra.

Az adózásnak központi szerepe van az igazságos társadalom és az erős gazdaság kialakításában. Elősegítheti az egyenlőtlenségek orvoslását nemcsak a társadalmi mobilitás támogatása, de a piaci jövedelmi egyenlőtlenségek csökkentése révén is.

Ennek megfelelően az adópolitikának jelentős hatása lehet a foglalkoztatási döntésekre, a beruházások mértékére, valamint a vállalkozások bővítése iránti hajlandóságra¹, amelyek mindegyike hozzájárul a növekedéshez.

Az adópolitikákat így az alábbi négy prioritás fényében kell értékelni:

- a beruházási tevékenység élénkítése,
- a foglalkoztatás támogatása,
- az egyenlőtlenségek csökkentése,
- az adózási fegyelem biztosítása.

¹ Az itt felvetett kérdésekről a következő dokumentum nyújt részletesebb tájékoztatást: Európai Bizottság (2017), Adópolitikák az Európai Unióban – 2017. évi felmérés, előkészületben.

Ez a tájékoztató a fent említett területeken a tagállamok előtt álló adópolitikai kihívásokkal foglalkozik. A következőkben az e kihívások kezelésére felhasználható szakpolitikai eszközöket ismerteti. Végezetül pedig a vonatkozó mutatók és a legutóbbi adóreformok alapján megvizsgálja a helyzet állását az érintett országokban.

Ez a tájékoztató ugyanakkor nem érinti az adókikerülés kérdéskörét, amellyel külön tájékoztató foglalkozik. Ezenkívül az e tájékoztatóban ismertetett elemzést az alábbiakról szóló tematikus tájékoztatókkal együtt kell értelmezni:

- kutatás és innováció,
- a nők munkaerőpiaci részvétele,
- be nem jelentett munkavégzés,
- aktív munkaerőpiaci intézkedések,
- egyenlőtlenség,
- társadalmi befogadás,
- a korrupció elleni küzdelem,
- lakhatás.

2. A TAGÁLLAMI KORMÁNYOK ELŐTT ÁLLÓ ADÓPOLITIKAI KIHÍVÁSOK

2.1. A beruházások élénkítése

A teljes adómértéket tekintve jelentős különbségek vannak az uniós tagállamok között.

2017-ben az adóbevételek GDP-hez viszonyított arányának² becsült értéke

² Ez az érték magában foglalja a ténylegesen befizetett társadalombiztosítási járulékokat, de nem tartalmazza a bizonyos kormányzatok

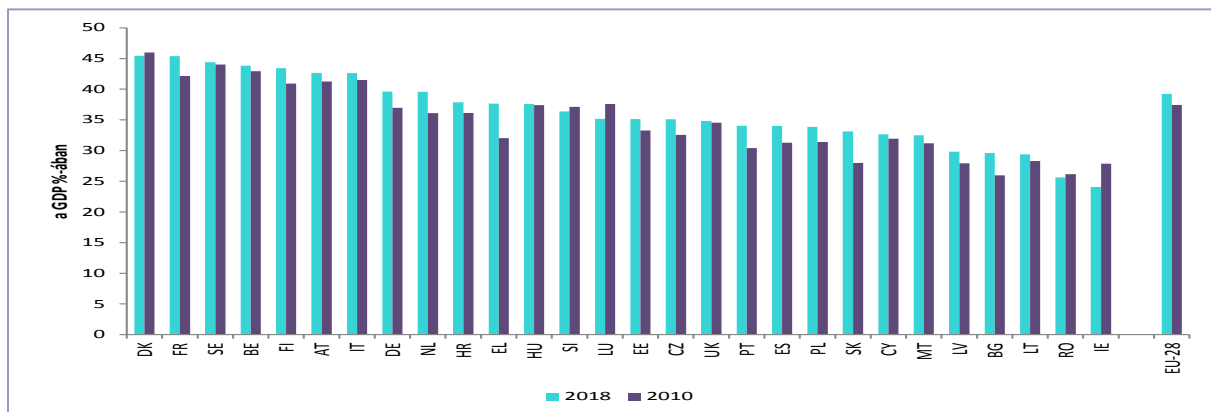
várhatóan 24,1% (Írország) és 45,6% (Dánia) között alakul majd a 28 uniós tagállam körében (1. ábra).

A teljes adómértékben megfigyelhető különbségek valójában a közjavakkal kapcsolatos társadalmi preferenciákban tapasztalható különbségeket tükrözik.

Jelenleg semmilyen szilárd tény nem áll rendelkezésre azzal kapcsolatban, hogy az átfogó adómérték milyen hatást gyakorol a gazdasági növekedésre. Ugyanakkor egyértelműbb kép rajzolódik ki arra vonatkozóan, hogy az adórendszer egyes elemei hogyan befolyásolják a növekedést a teljes tényezőtermelékenység, a tőkeállomány növekedése vagy a munkaerő-kínálat útján.

által a köztisztviselők után beszámítással befizetettnek tekintett járulékokat.

1. ábra: A GDP százalékos arányában kifejezett teljes adóteher az uniós tagállamokban, 2012. és 2018.

Forrás: Európai Bizottság, AMECO.

Számos forrás támasztja alá, hogy a társasági adók és a személyi jövedelemadók hatással vannak a növekedésre és a beruházásra. A társasági adók a vállalkozások földrajzi elhelyezkedését, valamint a belföldi és közvetlen külföldi befektetést egyaránt befolyásolják.

Az adókulcsok, az adóalap meghatározásának módja és az adózási fegyverem szempontjai nagyban meghatározzák az adórendszer gazdasági hatásait. A különböző finanszírozási források adóügyi megítélése, a fiskális ösztönzők kialakítása és a vállalkozások által az adózási fegyverem biztosítására fordított idő befolyásolhatja a termelőberuházásokat.

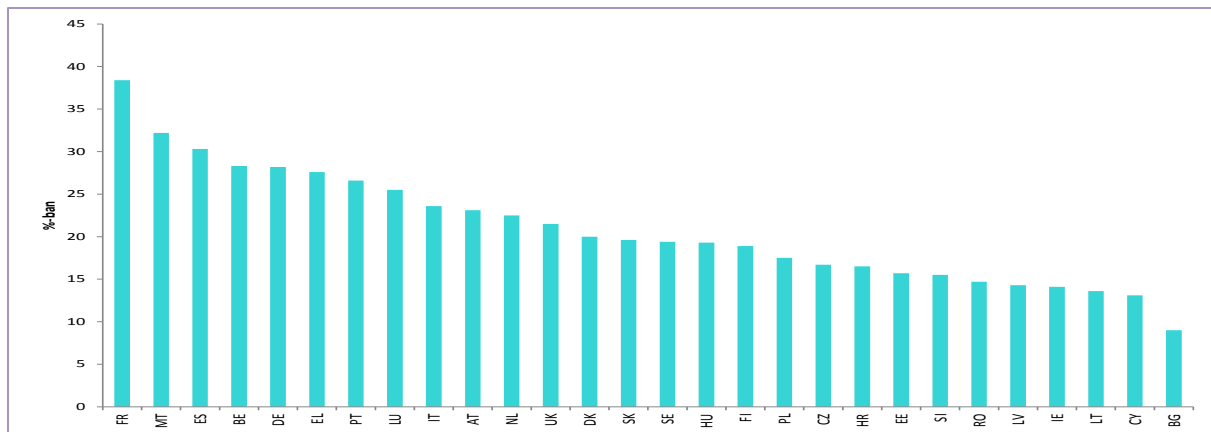
A társasági adók közötti különbségek arra készíthetők a multinacionális vállalatokat,

hogy a magas adójú országokból az alacsony adójú országokba csoportosítsák át a nyereségüket.

A tényleges adókulcsok a jogszabályban előírt társasági adókon túlmenően különféle más tényezőket is tükröznek, így az adóalap elemeit, a finanszírozás forrását (adósság, eredménytartalék vagy sajáttőke-bevonás) és a beruházás tárgyát képező eszközt (gépek, épületek, immateriális javak, árukészlet és pénzügyi eszközök).

Az alábbi ábra a tényleges átlagos társaságiadó-kulcsokban megfigyelhető különbségeket szemlélteti, amelyek 38,4%-tól (Franciaország) 9%-ig (Bulgária) terjednek.

2. ábra: Az uniós tagállamok tényleges átlagos társaságiadó-kulcsának százalékos értéke, 2016.

Forrás: ZEW (2016.), Effective tax levels using the Devereux/Griffith methodology: intermediate report

2016 (A tényleges adómérték megállapítása a Devereux–Griffith-módszer alkalmazásával: 2016. évi időközi jelentés). Az Európai Bizottság megbízásából végrehajtott projekt.

Megjegyzés: (1) A tényleges átlagos társaságiadó-kulcs a rendes tőkemegtérülésen felül nyereséget termelő inframarginális beruházások után a vállalatok által fizetett adót méri. (2) A Cipruson, Belgiumban és Olaszországban a vállalkozások saját tőkéjére vonatkozó adókedvezmény megjelenítése érdekében azzal a feltételezéssel élünk, hogy ezeknek az adókedvezményeknek a mértéke a piaci kamatlábnak felel meg a modellben.

A beruházások csökkentésével vagy növelésével kapcsolatos döntéseket befolyásolja a tényleges marginális adókulcs, vagyis az éppen nullszaldós projektbe beruházott utolsó euró (a marginális beruházás) adóterhe.

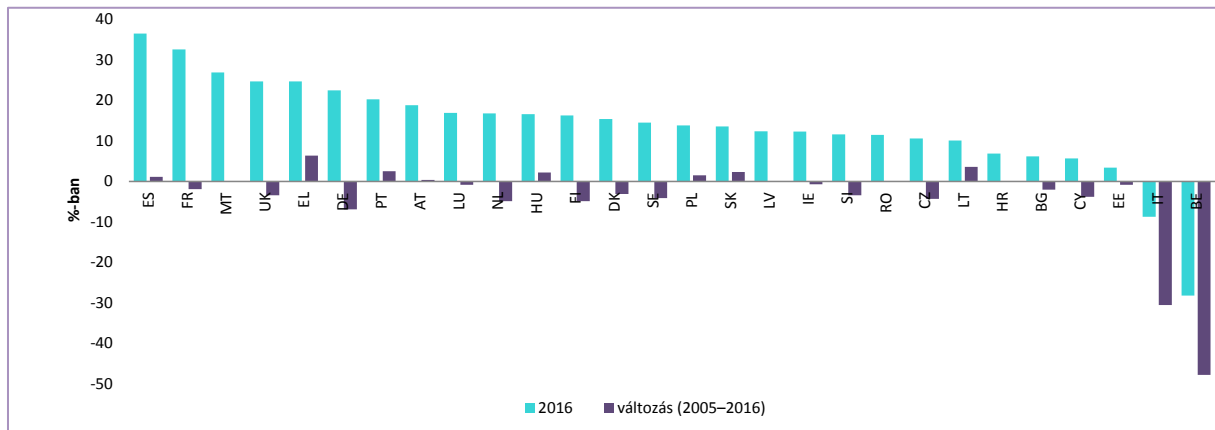
Minél alacsonyabb a tényleges marginális adókulcs, annál inkább ösztönzőleg hat az adórendszer a beruházásokra.

A tényleges marginális adókulcs csökkentésére és a beruházást támogató

adórendszer kialakítására több lehetőség is kínálkozik. Ezek közül néhány:

- gyorsított értékcsökkenési ütemezés vagy költségként való azonnali elszámolás biztosítása;
- a saját tőke költségeinek levonhatóvá tétele;
- a veszteség elhatárolására vonatkozó feltételek javítása;
- kutatási és fejlesztési adóösztönzők kínálása.

3. ábra: Az uniós tagállamok tényleges marginális adókulcsának százalékos értéke, 2016.

Forrás: ZEW (2016.), *Effective tax levels using the Devereux/Griffith methodology: intermediate report 2016* (A tényleges adómérték megállapítása a Devereux–Griffith-módszer alkalmazásával: 2016. évi időközi jelentés). Az Európai Bizottság megbízásából végrehajtott projekt.

Megjegyzések: (1) A mutató a Devereux–Griffith-modellen alapul, (2) A Cipruson, Belgiumban és Olaszországban a vállalkozások saját tőkéjére vonatkozó adókedvezmény megjelenítése érdekében azzal a feltételezéssel élünk, hogy ezeknek az adókedvezményeknek a mértéke a piaci kamatlábnak felel meg a modellben.

2.2. A munkahelyteremtés és a foglalkoztatás támogatása

A munkát terhelő adók a polgárok munkavégzéssel és a munka mennyiségével kapcsolatos döntéseit (munkaerő-kínálat) és a munkáltatók munkaerő-felvételi döntéseit (munkaerő-kereslet) egyaránt befolyásolják, mivel növelik a munkaerőköltséget³. Bizonyos

népességcsoportok (alacsony iskolai végzettségű munkavállalók, fiatalok, idősek és második keresők) munkaerő-

munkavállalás esetén kapott ellátásoktól is függenek. Az adókedvezmény-rendszerek munkaerő-kínálatra gyakorolt hatását meghatározó további tényezőkről az Európai Bizottság és az OECD adó- és adókedvezmény-mutatókat tartalmazó közös adatbázisában szereplő különböző mutatók nyújtanak tájékoztatást.

³ Ezek a döntések a rendelkezésre álló, munkanélküliség vagy részmunkaidős

kínálatát különösen érzékenyen érintik az adók és a társadalombiztosítási járulékok⁴.

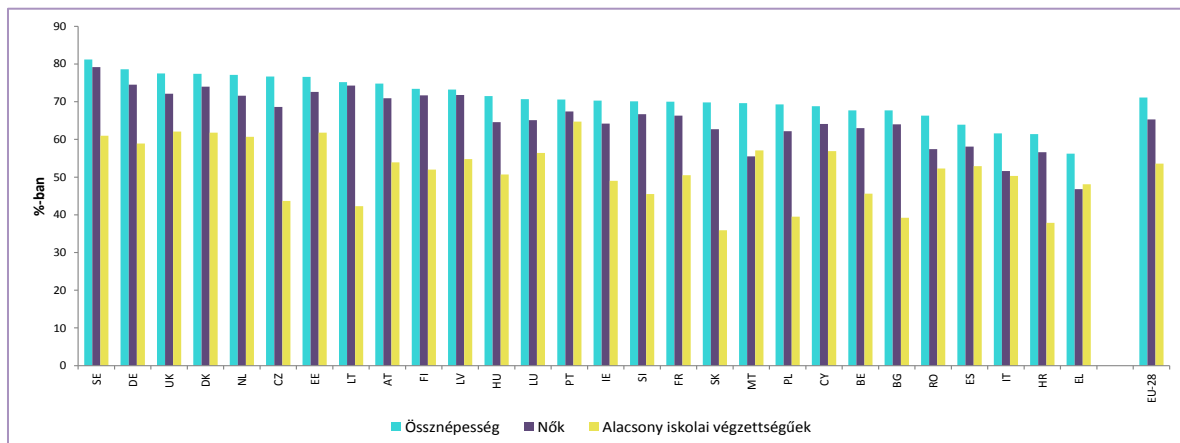
Az alábbi ábra az össznépeség és az alacsony iskolai végzettségű személyek foglalkoztatottsági rátáját szemlélteti. Ebből következtetni lehet arra, hogy az ország nehézségekkel küzd-e az általános foglalkoztatásnak vagy bizonyos csoportok foglalkoztatásának növelése terén.

Az elmúlt években ugyan javultak az uniós tagállamok foglalkoztatási rátái, azonban még vannak eltérések az egyes országok között. Ehhez hasonlóan az alacsony iskolai végzettségű személyek foglalkoztatási rátája és az összes foglalkoztatott aránya közötti különbség tekintetében is eltérések vannak az országok körében.

Ez a különbség Szlovákiában a legnagyobb (33,9 százalékpont), és Portugáliában a legkisebb (5,9 százalékpont).

⁴ Lásd például Costas Meghir és David Phillips (2010.), *Labour Supply and Taxes* (Munkaerő-kínálat és adók) in: Institute for Fiscal Studies (szerk.), *The Mirrlees Review: Dimensions of Tax Design*, Oxford University Press, 202-274. o.

4. ábra: Az össznépeség foglalkoztatottságának mértéke; alacsony iskolai végzettségű női munkavállalók, 2016.

Forrás: Eurostat, 2017.

Megjegyzés: (1) A korosztály a 20–64 év közötti. (2) Az alacsony iskolai végzettség az oktatás egységes nemzetközi osztályozási rendszere (ISCED) szerinti 0–2. szintet jelenti. (3) A nők foglalkoztatási rátáját a második keresők foglalkoztatási rátáját helyettesíti. Elismerjük, hogy a kettő nem feltétlenül azonos. (4) A foglalkoztatási rátát nem teljes munkaidős egyenértékben mérjük.

Az adóék a munkavállaló munkáltatónál felmerülő költségei és a munkavállaló nettó (kézhez kapott) keresete közötti részarányos különbség. Következésképpen (a munkaerő-kínálati oldalon) a munkavállalási és (a munkaerő-keresleti oldalon) a munkaerő-felvételi ösztönzőket egyaránt méri.

2010 és 2016 között az adóék az átlagbér 50%-át keresők körében az átlagot tekintve csökkent az Európai Unióban. Mindazonáltal eltérően alakult a különböző tagállamokban: tizenöt országban növekedett, míg tíz országban csökkent.

Az adóék összetétele rövid távon fontos, mivel különböző elemek befolyásolhatják a munkaerő-keresletet, illetve a munkaerő-kínálatot.

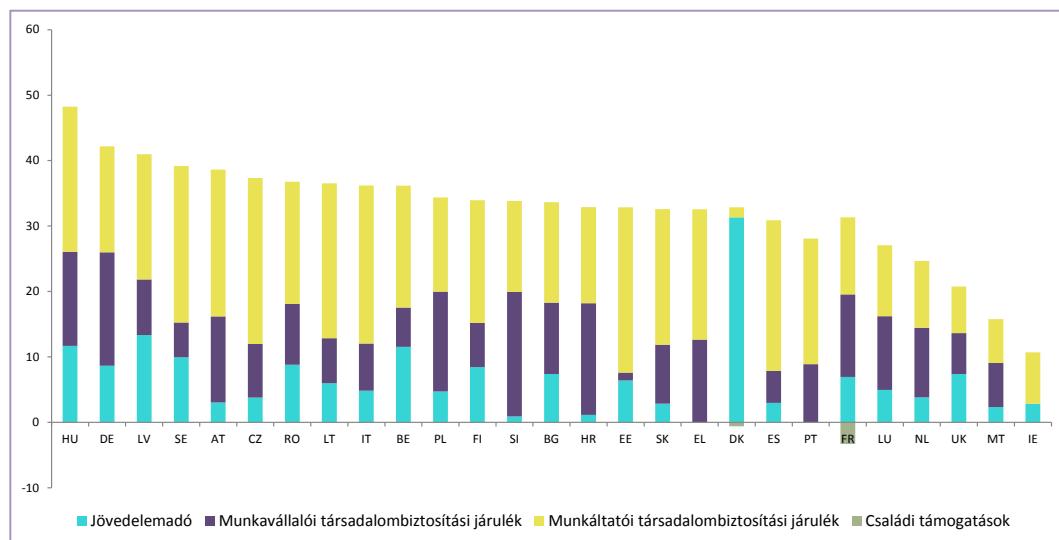
Az alábbi ábra az átlagbért kereső egyedülálló munkavállalóra vonatkozó adóéket az alábbi elemekre bontja:

- személyi jövedelemadó,
- munkaáltatói társadalombiztosítási járulékok,
- munkavállalói társadalombiztosítási járulékok,
- családi támogatások⁵.

Az átlagbér 50%-át kereső egyedülálló munkavállalóra vonatkozó adóéket fejezi ki.

⁵ A családi támogatások Franciaországban és Dániában csökkentik a teljes adóéket.

5. ábra: Az alacsony keresetű munkavállalóra vonatkozó adóék kémiai összetétele különböző uniós tagállamokban, 2016.

Forrás: Az Európai Bizottság adókra és juttatásokra vonatkozó mutatóinak adatbázisa az OECD adó- és juttatási modellje alapján, utolsó frissítés: 2017.4.10.

Megjegyzések: (1) Ciprusra vonatkozóan aktuális adatok nem állnak rendelkezésre. (2) Mivel az adatok az átlagbér 50%-át kereső gyermektelen, egyedülálló munkavállalóra vonatkoznak.

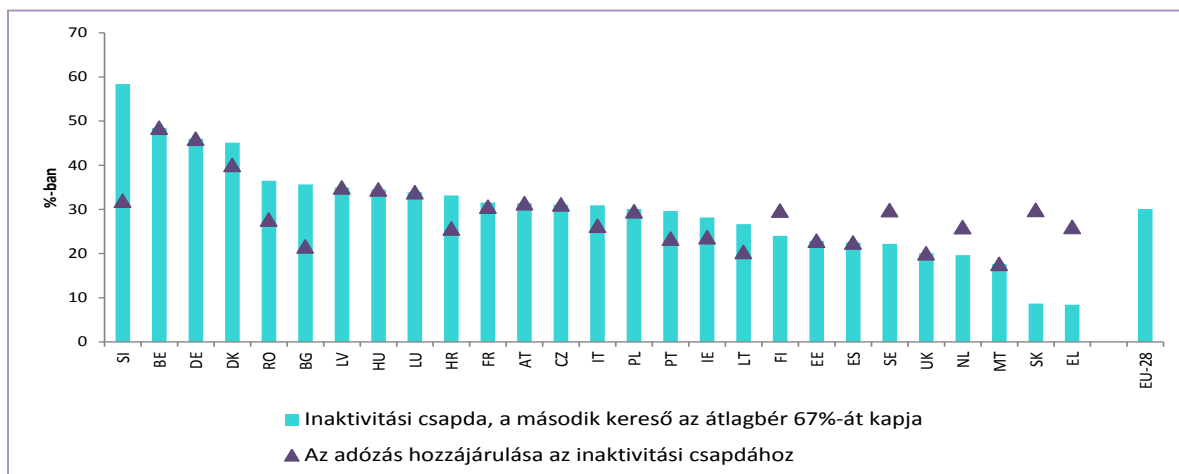
Az adórendszer olyan jellemzői, mint az **adójóváírások és a közös adózás mértéke**, a juttatási rendszer jellemzőivel, például a rászorultságon alapuló juttatások megvonásával együtt **hozzájárulhatnak az inaktivitás után munkába álló második keresőkre vonatkozó marginális adókulcsok emelkedéséhez vagy e munkavállalók keresetének növekedéséhez.**

Megjegyzendő, hogy más tényezők, például a megfizethető és színvonalas formális gondozási szolgáltatások, így különösen a gyermekgondozás, valamint a munka és a magánélet közötti egyensúlyt megfelelő kialakítását támogató politikák, befolyásolhatják a munkába való visszatéréssel vagy a munkaidő növelésével kapcsolatos döntéseket.

Az alábbi ábra az uniós tagállamokban a második keresőket érintő inaktivitási csapdát mutatja⁶. A legtöbb országban az adózás viszonylag nagy mértékben hozzájárul a második keresőket érintő csapda kialakulásához azokban az esetekben, amikor a második kereső az átlagbért keresi.

⁶ Az inaktivitási csapda, vagyis az inaktív személyek munkába való visszatérését terhelő implicit adó a bruttó többletbér azon részét fejezi ki, amely akkor kerül levonásra adó formájában, amikor az (álláskeresői járadékokra nem, de rászorultságon alapuló szociális ellátásra jogosult) inaktív személy munkába áll. Más szóval ez a mutató az inaktivitás (és a szociális ellátás) utáni munkába állás pénzügyi ösztönzőit méri.

6. ábra: Az uniós tagállamokban a második keresőket érintő inaktivitási csapda, 2015.

Forrás: Az Európai Bizottság adókra és juttatásokra vonatkozó mutatóinak adatbázisa az OECD adó- és juttatási modellje alapján.

Megjegyzés: (1) Az inaktivitási csapdával kapcsolatos adatok kétgyermekes, kétkeresős családban az átlagbér 67%-át kapó második keresőre vonatkoznak, az első kereső az átlagbért kapja. (2) Az „adózás hozzájárulása” pedig az adózás százalékban kifejezett, inaktivitási csapdához való hozzájárulását jelenti (hozzájáruló tényezők még például a megvont álláskeresési járadékok, szociális ellátások és lakhatási támogatások).

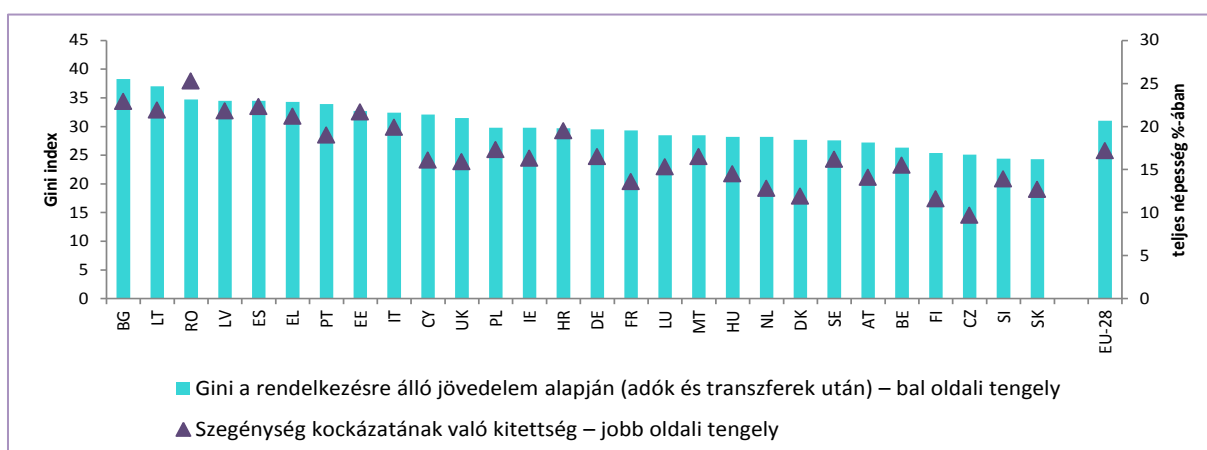
2.3. Az egyenlőtlenségek kiigazítása és a társadalmi mobilitás támogatása

Az alábbi ábra a Gini-index alapján, a **szegénység kockázatának kitett** népesség százalékos arányával együtt megmutatja, hogy az egyes uniós tagállamokban mekkora az **egyenlőtlenség** az adók és juttatások után **rendelkezésre álló jövedelemben**.

Az Európai Unióban működik az egyik legfejlettebb jóléti állami rendszer a világon, ugyanakkor vannak még szembetűnő egyenlőtlenségek.

Litvániában, Romániában, Bulgáriában, Lettországban és Észtországban a legjelentősebb az adók és transzferek utáni jövedelem egyenlőtlensége.

7. ábra: A jövedelmi egyenlőtlenség mértéke az uniós tagállamokban, 2016.

Forrás: Eurostat – EU-SILC. 2016.

Megjegyzések: (1) Függőleges tengely: Gini-együtthatók. Az értéktartomány 0-tól 100-ig terjed. A 0 érték a tökéletes egyenlőséget (mindenki azonos jövedelemmel rendelkezik), míg a 100 a lehető legnagyobb egyenlőtlenséget (minden jövedelemben egyvalaki részesül, mindenki más semmit sem kap) fejezi ki. A szociális transzferek tartalmazzák a nyugdíjakat is. (2) Vízszintes tengely: a szegénységi küszöb alatt élők össznépességén belüli százalékos aránya. Ez a mutató kiegészíti a Gini-együtthatót, hogy pontosabb kép

alakuljon ki az uniós tagállamban felmerülő társadalmi kihívásokról. Az össznépeség azon hányadát mutatja meg, amely a szociális transzferek utáni, ekvivalens jövedelem mediánértékének kevesebb mint 60%-át keresi. (3) Írországról, Olaszországról és Luxemburgról nem állnak rendelkezésre 2016. évi adatok, ezért a 2015. évi adatokat használtuk. (4) Az EU-28 átlagát az egyes tagállamok adatainak a népességszámmal súlyozott számtani átlagaként számítottuk ki.

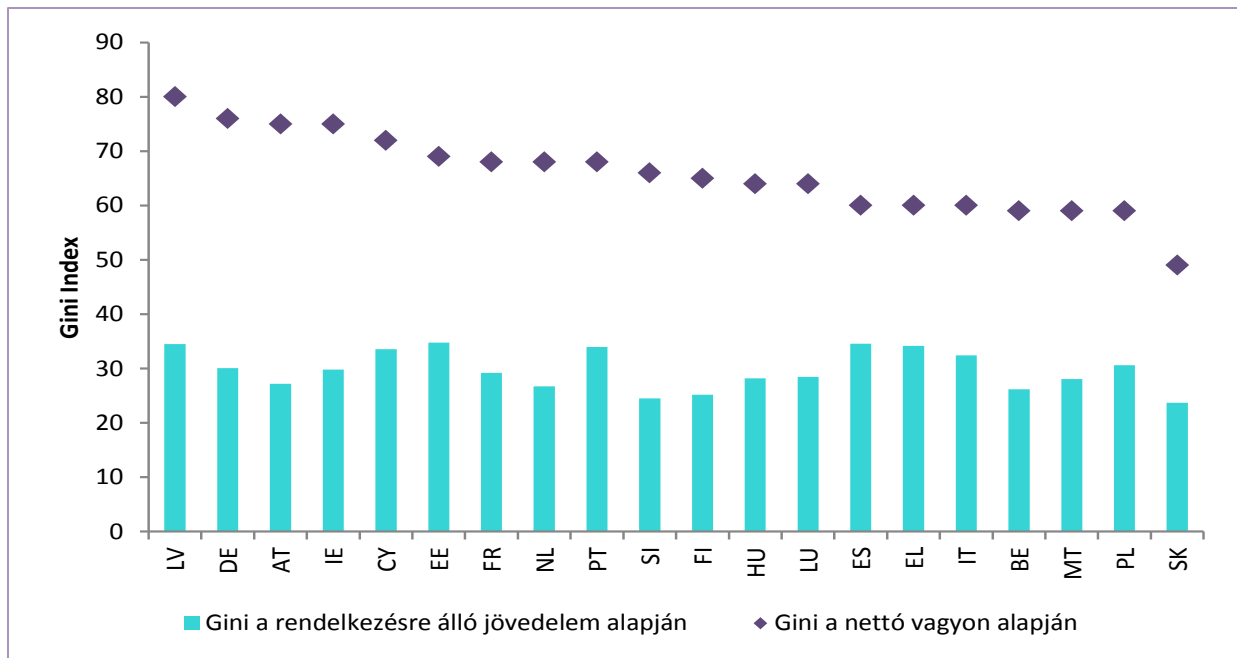
A magánvagyon Európában az elmúlt negyven év során tapasztalt, egyre nagyobb mértékű felhalmozása és az egyenlőtlenség növekedése élénk nyilvános vitát váltott ki a hatályos adórendszerek méltányosságával kapcsolatosan.

A vagyoni egyenlőtlenség meghaladja a jövedelmi egyenlőtlenséget (7. ábra). Ez ahhoz a felismeréshez vezetett,

hogy az egyenlőtlenséget a jövedelem és a vagyon együttes figyelembevételével kell megoldást találni.

A rendelkezésre álló adatok alapján a vagyoni egyenlőtlenség különösen égető kérdést jelent Lettorszáiban, Németországban, Ausztriában és Írorszáiban.

8. ábra: A jövedelmi egyenlőtlenség (2016.) és a vagyoni egyenlőtlenség mértéke (2014.)

Forrás: Az Európai Bizottság számításai az EKB háztartási pénzügyekről és fogyasztásról készült 2016. évi felmérése és az Eurostat 2016-os adatai alapján.

Megjegyzés: A nettó vagyon a háztartások teljes vagyona és összes tartozása közötti különbség.

A nagyobb egyenlőtlenség csekélyebb társadalmi mobilitással társul, mivel az egyenlőtlenség alakítja a lehetőségeket⁷. A társadalmi mobilitás lehet nemzedéken belüli és nemzedékek közötti.

A nemzedéken belüli mobilitás azt fejezi ki, hogy az adott személy élete során mekkora az esélye a le- vagy felfelé való elmozdulásnak (például a jövedelmi létrán).

A nemzedékek közötti mobilitás azt jelzi, hogy az adott személy társadalmi-gazdasági jellemzői mennyire tükrözik a szülei társadalmi-gazdasági jellemzőit.

A nemzedékek közötti mobilitás fontos mutatója annak, hogy az egyes polgárok a társadalmi-gazdasági háttérüktől függetlenül boldogulnak-e a társadalomban. Szorosan összefügg az **esélyegyenlőséggel**.

Az adózásnak szerepe van a társadalmi mobilitás támogatásában, például:

- a színvonalas oktatás finanszírozásának forrásaként;
- a kiváltságok vagy a hátrányok egyik nemzedékről a másikra történő átvitelének visszaszorítására szolgáló eszközként;
- a jövedelem és – különösen – a vagyon újraelosztása révén, a társadalmi mobilitást előmozdító magatartásformákra ösztönzéssel.

2.4. Adózási fegyelem⁸

Az adókikerülés általánosságban véve olyan jogellenes cselekményeket foglal magában, amelyek során az adóalany az adókötelezettséget eltitkolja vagy semmibe veszi, vagyis jövedelmek vagy információk adóhatóságok előtti eltitkolása révén kevesebb adót fizet, mint amire jogilag kötelezett.

Adókijátszás például a valónál alacsonyabb értékesítési volumen bevallása a fizetendő hozzáadottértékadó (héta) csökkentése érdekében. További példa a be nem jelentett munkavégzés, amelynek esetében nem fizetik meg a személyi jövedelemadót és a társadalombiztosítási járulékokat.

Több becslés is készül arról, mekkora azoknak az adóknak az összege, amelyeket be kellene szedni, mégsem fizetnek be. Azonban a héabevétel-kiesés az egyetlen olyan adórés, amelynél az összes uniós tagállamra vonatkozóan rendelkezésre állnak közös módszertanon alapuló összehasonlító becslések.

A héabevétel-kiesés a héa ténylegesen beszedett összegének és a héaszabályok alapján elvileg beszedhető összegének a különbözete.

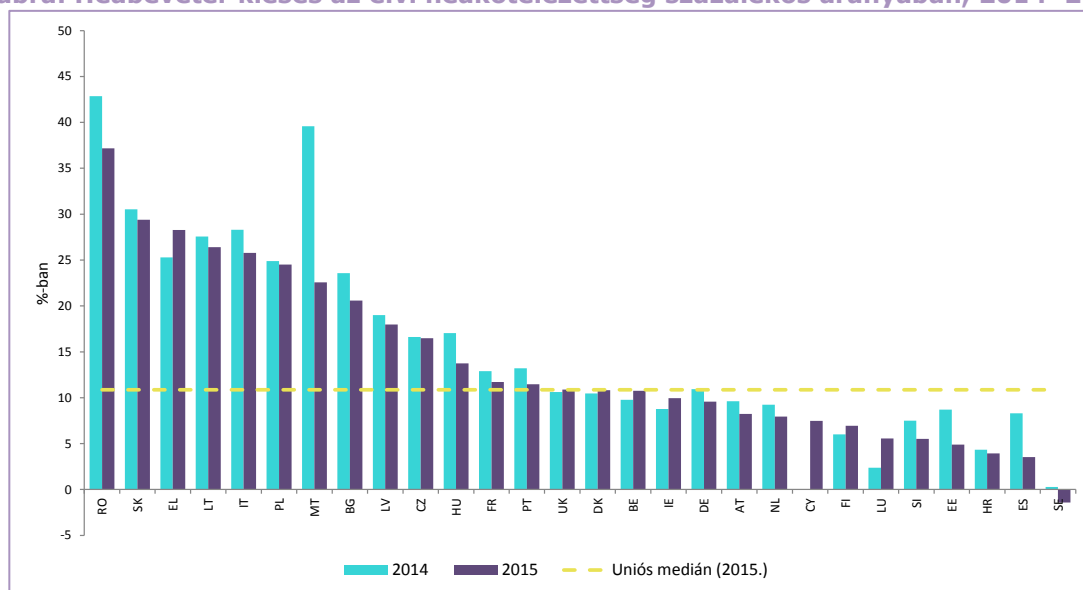
A héára vonatkozó megfelelési és jogérvényesítési intézkedések eredményességét méri az egyes tagállamokban.

A héabevétel-kiesés Romániában, Szlovákiában, Görögországban és Litvániában a legnagyobb.

⁷ Corak, M. (2013.), Income Inequality, Equality of Opportunity, and Intergenerational Mobility (Jövedelmi egyenlőtlenség, esélyegyenlőség és nemzedékek közötti mobilitás). 7520. sz. IZA-vitaanyag.

⁸ Az agresszív adótervezés és az adókikerülés kérdéskörével külön tájékoztató foglalkozik.

9. ábra: Héabevétél-kiesés az elvi héakötelezettség százalékos arányában, 2014–2015.

Forrás: CASE et al. (2017.). *Study and Reports on the VAT Gap in the EU-28 COUNTRIES: 2017 Final Report (Tanulmány és jelentések az EU 28 tagállamában tapasztalható héabevétél-kiesésről: 2017. évi zárójelentés)*, TAXUD/2015/CC/131.

3. AZ ADÓPOLITIKAI KIHÍVÁSOK KEZELÉSÉRE SZOLGÁLÓ SZAKPOLITIKAI ESZKÖZÖK

Az adórendszer méltányosságának és hatékonyságának vizsgálatakor figyelembe veendő főbb szempontok közé tartozik, hogy a rendszer mennyire:

- ösztönzi a beruházásokat;
- támogatja a munkahelyteremtést és a foglalkoztatást;
- igazítja ki az egyenlőtlenségeket;
- biztosítja a fokozott adózási fegyelmet.

Összességében véve néha előfordul ugyan, hogy kompromisszumot kell találni a hatékonyság és a méltányosság célja között, mindazonáltal ez a két cél nem mond ellent egymásnak.

3.1. A beruházások élénkítése

Az elégtelen beruházások miatt kisebb lesz a növekedés, de gyengül a termelékenységnövekedés, és romlanak a hosszabb távú foglalkoztatási és növekedési kilátások is.

Ily módon a beruházások élénkítése a Bizottság legjelentősebb politikai prioritásai közé tartozik.

Ezért fontos olyan adórendszert kialakítani, amelyben a tényleges

marginális adókulcs tartósan alacsony, és amely ezáltal nem tántorít el a jövedelmező beruházásokról.

Ez nem jelenti azt, hogy az adókulcsokat csökkenteni kell. A tényleges marginális adómérték ehelyett gyorsított értékcsökkenési ütemezéssel, a költségként való azonnali elszámolással vagy a sajáttőke-bevonási költségek levonhatóvá tételével csökkenthető, még ha ezt ellensúlyozza is az adókulcsok változása.

A jogbiztonság, a stabil, kiszámítható és egyszerű adószabályok lényegesek a vállalkozások és a döntéseket hozó beruházók számára.

Az adórendszer torzulásai kihathatnak a finanszírozási eszközökhöz való hozzáférésre, és eltántoríthatnak a tőkeberuházástól.

Az adózás a kormányok rendelkezésére álló egyik legfőbb eszköz a vállalkozás és az innováció ösztönzésére. Az adópolitikák hozzájárulhatnak a vállalkozói kockázat és a vállalkozói tevékenység folytatásával járó költségek csökkenéséhez. Az adózás a piac nem megfelelő működésének kiigazításában is segítségül hívható, például akkor, ha a kutatási és fejlesztési

beruházások nem elegendők, a kockázatfinanszírozás nem megfelelő, és olyan környezeti externáliák merülnek fel, mint a környezetszennyezés.

A jól kialakított adórendszer így az észszerű és környezetkímélő beruházások ösztönzésével emelheti az életszínvonalat.

Az adóigazgatás hatékonysága a lakosság rendszerbe vetett bizalmát is befolyásolja. Az adózók rendszerint jobban bíznak azokban a szervezetekben, amelyeket hatékonyak és eredményesnek tartanak.

Az adóbeszedés költségein túlmenően figyelembe kell venni az adófizetéssel járó költségeket. Ezeket gyakran az **adószabályok betartásával kapcsolatos költségeknek** nevezzük. Ezek a költségek elvehetik a kedvet az új vállalkozások alapításától, serkentőleg hathatnak a feketegazdaságra, fokozhatják az adócsalást, és ronthatják a vállalkozások és az országok versenyképességét.

3.2. A munkahelyteremtés és a foglalkoztatás támogatása

A munkát terhelő adók csökkentésével előmozdítható a foglalkoztatási szint növekedése, különösen ott, ahol a munkaerőköltségek gátolják a munkaerő-felvételt (vagyis munkaerő-keresleti kérdésekben), ahol a munkavállalásra ösztönző tényezők gyengék, amikor a munka nem kifizetődő (vagyis munkaerő-kínálati kérdésekben).

A munkát terhelő adók célzott csökkentése a kiszolgáltatott helyzetben lévő és az érzékenyebben reagáló csoportok, például az alacsony keresetűek vagy a második keresők esetében hozzájárulhat a foglalkoztatási szint növekedéséhez, egyúttal pedig visszaszoríthatja a szegénységet és a társadalmi kirekesztést.

Mivel csak néhány ország rendelkezik elegendő fiskális mozgástérrel ahhoz, hogy a munkát terhelő adók ellentételezés nélküli csökkentését egyáltalán fontolóra tudja venni, ezért mérlegelni kell, hogyan finanszírozhatók az ilyen adócsökkentések.

Az egyik lehetőség az adózás más adóalapokra való áthelyezése. Az

adóáthelyezésre kínálgzó lehetőség a meglévő adóstruktúrától függően áll rendelkezésre. Bizonyos fajta adóalapok, például a fogyasztási adók, a rendszeres ingatlanadók és a környezetvédelmi adók a növekedésre nézve kevésbé hátrányosnak tekinthetők.

A legutóbbi közgazdasági szakirodalmi művek azonban felhívják a figyelmet a heterogén válaszingedésekre, a nem lineáris hatásokra, valamint a rövid és hosszú távú hatások terjedelmében tapasztalható különbségekre. Egy adófajta pontos kialakítása legalább olyan fontos, mint az adórendszer szerkezete.

Mindazonáltal akkor, ha a munkát terhelő viszonylag magas adók mellett a fogyasztási adók, rendszeres ingatlanadók vagy környezetvédelmi adók formájában megnyilvánuló adóteher viszonylag csekély, akkor kínálkozik némi mozgástér a munkát terhelő adók máshova való áthelyezésére. Ugyanakkor az adók említett területeken való növelésének elosztásra gyakorolt hatásait is figyelembe kell venni.

3.3. Az egyenlőtlenségek kiigazítása és a társadalmi mobilitás támogatása

Az adózásnak szerepe van az igazságos társadalom kialakításában többek között azáltal, hogy:

- gondoskodik a közkiadások fedezéséhez szükséges bevételek megfelelő összetételéről;
- csökkenti az egyenlőtlenségeket; és/vagy
- támogatja a társadalmi mobilitást és a nemzedékek közötti méltányosságot.

Az olyan intézkedések, mint **a színvonalas oktatáshoz vagy egészségügyi ellátáshoz való egyenlő hozzáférés biztosítása az esélyegyenlőség előmozdítására irányul.** Ez a közkiadás adózással finanszírozható, az adók megfelelő összetételére és az adózók által tanúsított tényleges adózási fegyelemre támaszkodva.

Emellett az **adó- és juttatási rendszerek hatékony eszközként**

használhatók a jövedelmi egyenlőtlenség újraelosztással való felszámolásában. Változatlanul fontos figyelembe venni az adórendszerek társadalmi hatásait, hogy az országok preferenciáival összhangban megfelelő egyensúlyt lehessen teremteni az adók kialakításának hatékonysága és hatékonysága között.

Az adózás bizonyos magatartásformák ösztönzésére is felhasználható.

A rendszer szerkezetének döntő szerepe van. A jövedelemadózáson és a pénzbeli ellátásokon kívül az adórendszer⁹ átfogó szerkezete a jövedelmi és a vagyoni egyenlőtlenségek csökkentése, valamint a társadalmi kohézió erősítése szempontjából is számít.

Fontos gondoskodni arról, hogy a polgárokra rótt teljes adóteher, amely jövedelemforrásuktól függően változó, progresszív legyen, az adórendszer pedig következetesen és hatékonyan működjön. Ideális esetben ez a rendszer hozzájárulhat a piaci jövedelmi egyenlőtlenségek kiigazításához. Mindazonáltal legalább azt el kell kerülni, hogy növelje ezeket az egyenlőtlenségeket.

3.4. Adózási fegyelem

Az adózási fegyelem erősítése és ezáltal az oktatás, az egészségügy, az infrastruktúra, a védelem stb. finanszírozására vonatkozó közpolitikákhoz szükséges adóbevételek biztosítása nélkülözhetetlen az igazságos társadalom megteremtéséhez.

Az adócsalás és az adókikerülés leküzdése érdekében többcsatornás stratégiát¹⁰ kell bevezetni. A jogérvényesítés és az ellenőrzés erősítése számít, de ugyanilyen fontos a bizalom

⁹ Benne a hía, az ingatlanadó, a tőkenyereség-adó, az örökösödési adó, valamint a progresszív jellegű személyi jövedelemadó.

¹⁰ Az agresszív adótervezés és az adókikerülés kérdéskörével külön tájékoztató foglalkozik.

elnyerése és az adózási fegyelemre épülő kultúra kialakítása is.

Az adóhatóságoknak felül kell vizsgálniuk a hatályos szakpolitikákat és jogi kereteket, vagy új stratégiákat kell kidolgozniuk annak érdekében, hogy az adózók eleget tegyenek a kötelezettségeiknek – lehetőleg önként.

Az adóvisszaélések nemzetközi jellege, valamint a tagállami gazdaságok Unión belüli integrációja miatt összehangolt megközelítést kell kialakítani, és ehhez az európai kezdeményezések mellett a nemzeti szakpolitikák összehangolására is szükség van.

4. A HELYZET JELENLEGI ÁLLÁSÁNAK VIZSGÁLATA

4.1. A beruházások élénkítése

A beruházások ösztönzése a legutóbbi adóreformok sarkalatos eleme volt, különösen a válsággal sújtott országokban. Az üzleti környezet adózás szempontjából történő egyszerűsítésére is voltak törekvések. A nemzeti kormányok azonban ennél jóval többet is tehetnek azért, hogy adópolitikájukon keresztül élénkítsék a beruházásokat.

A legtöbb társaságiadó-rendszer adósság vállalására ösztönzi a vállalkozásokat azáltal, hogy lehetővé teszi a kamatfizetések leírását, a saját tőkét azonban nem így kezeli.

Mivel az adósságvállalással megvalósított beruházások adóügyi megítélése kedvezőbb, az adósságból finanszírozott beruházás esetében alacsonyabb lesz az a minimális, adózás előtti megtérülés (a tőke költség), amely ahhoz szükséges, hogy a beruházás megérje. Az idegen finanszírozás előnyben részesítésének mértéke Unió-szerte eltérő.

Az idegen finanszírozás előnyben részesítése magasabb adósságszintet eredményez, ami a vállalkozásokat sérülékenyebbé, a gazdaságokat pedig válságra hajlamosabbá teszi. Emiatt megnöveli a pénzügyi stabilitást fenyegető kockázatokat, és jellemzően aránytalan mértékű csődökhöz vezet. Ez

különösen a fiatal és innovatív vállalkozások számára jelent nehézséget, mivel emiatt gyakran nem jutnak külső finanszírozáshoz. A jövőbeli növekedés hajtóerejeként betöltött szerepük ellenére hátrányba kerülnek.

Az adósság és a saját tőke aszimmetrikus adóügyi megítélését egyes multinacionális vállalatok is kihasználják, hogy a teljes adóterhük csökkentése érdekében stratégiaiilag szervezzék adósságukat.

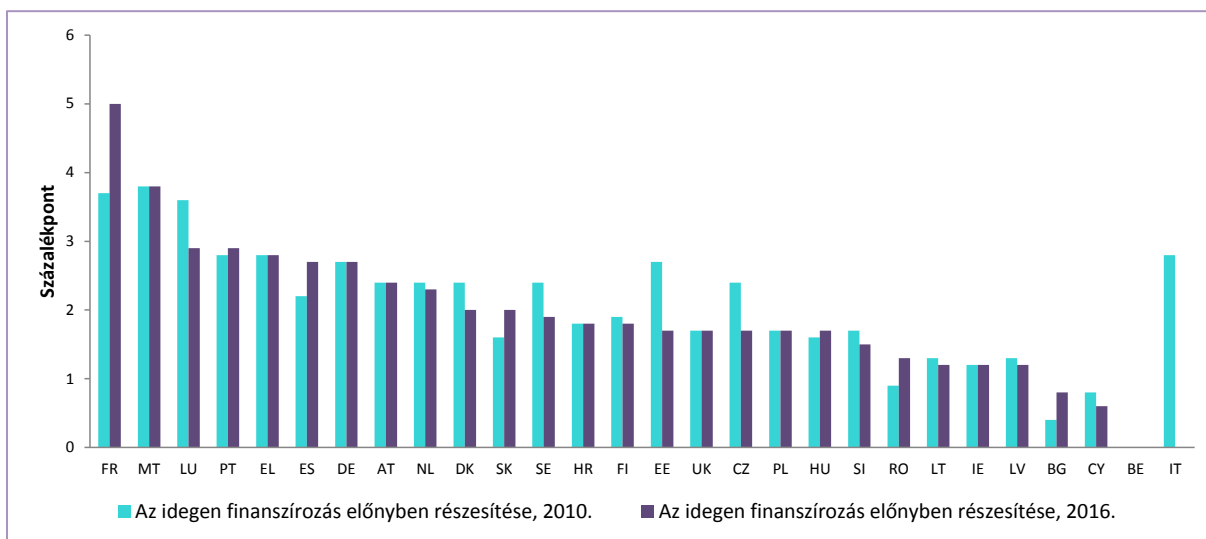
A sajáttőke- és az adósságfinanszírozás tőkeköltségei közötti különbség (az idegen finanszírozás előnyben részesítésének mértéke) Franciaországban, Máltán, Luxemburgban, Portugáliában és Görögországban a legnagyobb.

A Bizottság **közös összevont társaságiadó-alapra (KÖTA)** vonatkozó

javaslata **az idegen finanszírozás előnyben részesítése okozta torzulás orvoslása céljából növekedési és beruházási kedvezményt kínálna.** Adólevonást tenne lehetővé azon vállalkozások számára, amelyek adósság vállalása helyett a saját tőkét növelik finanszírozás céljából. A levonás összegének kiszámításához a saját tőkében bekövetkezett változást meg kell szorozni a kockázatmentes kamatlábból és a kockázati prémiumból álló rögzített kamatlábbal.

A növekedési és beruházási kedvezményt az adókikerülés elleni szilárd rendelkezések támasztanak alá. Ez biztosítaná, hogy a saját tőke az adósságéhoz hasonló szintű adókedvezményben részesüljön, és ezáltal semlegesebb és a beruházásokat jobban ösztönző adózási környezet jöjjön létre.

10. ábra: Az idegen finanszírozás előnyben részesítése a vállalati finanszírozásban az uniós tagállamokban, 2016.

Forrás: ZEW (2016.), *Effective tax levels using the Devereux/Griffith methodology: intermediate report 2016 (A tényleges adómérték megállapítása a Devereux-Griffith-módszer alkalmazásával: 2016. évi időközi jelentés)*. Az Európai Bizottság megbízásából végrehajtott projekt.

Megjegyzések: (1) Az ábra az idegen finanszírozás előnyben részesítését mutatja, amelynek értéke a saját tőke újonnan történő bevonásának és az adósságvállalással megvalósított beruházásnak a tőkeköltsége közötti különbség. A tőkeköltség azt a termelőberuházáson elérendő minimális, adózás előtti megtérülést (marginális beruházás) fejezi ki, amely megfelel a biztonságos beruházással a tőkepiacon elérhető, adózás utáni megtérülésnek. A biztonságos beruházáson elért valós megtérülés a ZEW alapfeltételezése szerint 5%. (2) A Cipruson, Belgiumban és Olaszországban a vállalkozások saját tőkéjére vonatkozó adókedvezmény megjelenítése érdekében azzal a feltételezéssel élünk, hogy ezeknek az adókedvezményeknek a mértéke a piaci kamatlábnak felel meg a modellben. Ciprus esetében marad némi torzulás, mivel a kedvezmény nem vonatkozik a pénzügyi eszközökbe való beruházásokra.

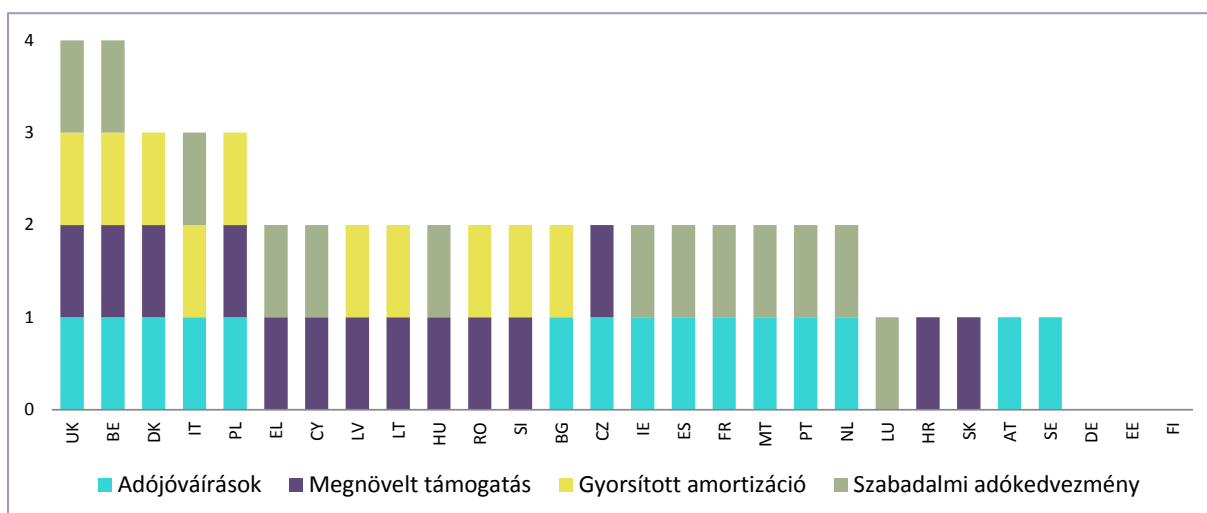
Jól kialakított kutatási és fejlesztési adóösztönzőkkel élénkíthetők a kutatási és fejlesztési beruházások és az innováció. A tényleges kutatási és fejlesztési költségekre vonatkozó adókedvezmények vagy adójóváírások alkalmazása bevált módszernek tekinthető az eredményalapú konstrukciókhoz, például a szabadalmi adókedvezményekhez képest.

A szabadalmi adókedvezmények a kutatási és fejlesztési tevékenységek eredményére vonatkozóan biztosítanak adócsökkentést.

A kutatások szerint azonban nem élénkítik a kutatást és a fejlesztést, sőt, akár nyereségátcsoportosításra is felhasználhatók, ami jelentős adóbevételkiesést eredményezhet.

Jelenleg összesen 25 uniós tagállam alkalmaz fiskális ösztönzőket a kutatási és fejlesztési beruházások élénkítése érdekében. Az alábbi ábra megmutatja, hogy az egyes országokban milyen jellegű adóösztönzőket alkalmaznak.

11. ábra: A kutatási és fejlesztési adóösztönzők száma az uniós tagállamokban, 2016.

Forrás: CPB (2014.) és adott esetben a Bizottság szolgálatai által végrehajtott frissítés.

Megjegyzések: (1) Németországban, Észtországban és Finnországban semmilyen kutatási és fejlesztési adóösztönzőt nem alkalmaznak. (2) Az ösztönző vonatkozhat a társasági és a személyi jövedelemadóra, a társadalombiztosítási járulékokra és a munkabért terhelő adókra. (3) Az ábrán csak az adóösztönzők láthatók. A közvetlen támogatás nem szerepel.

A kockázati tőkére és az informális befektetőkre vonatkozó adóösztönzők jelentősége megnőtt a beruházási és innovációs politikai mixben. Ahogy a 11. ábrán is látható, ilyen adóösztönzőket 13 ország vezetett be.

Míg a kockázati tőke- és az informális befektetések ösztönzőleg hatnak a munkahelyteremtésre és a termelékenység-növekedésre, több tényező akadályozza e befektetések fejlődését. Ezek a befektetések ugyanis nagyon kockázatosak, a rendelkezésre álló információk pedig gyakran pontatlanok. Az adózásnak szerepe van ezeknek a

beruházást akadályozó tényezőknek a leküzdésében.

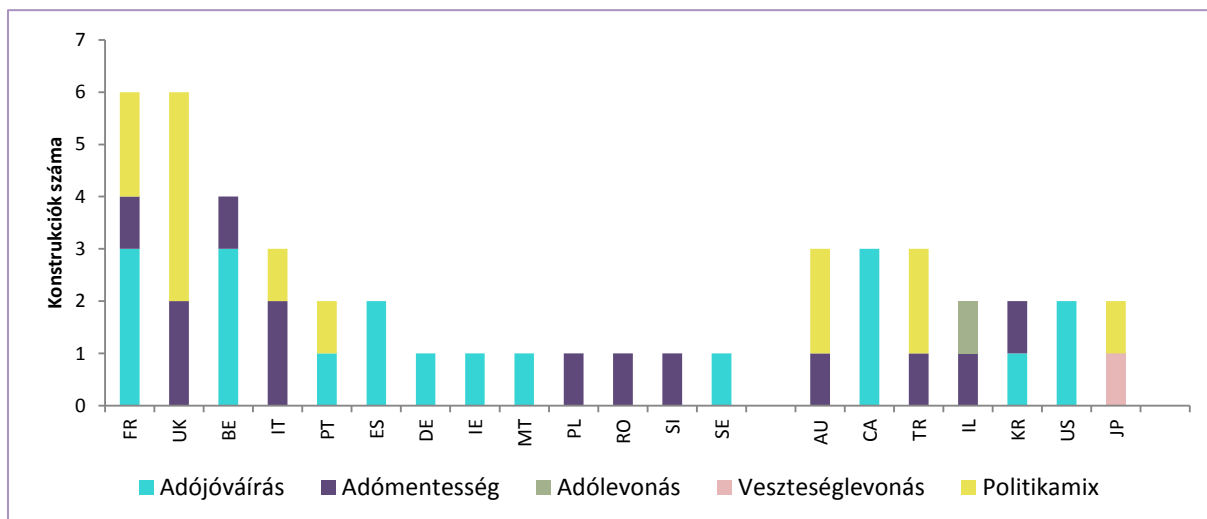
Egy közelmúltbeli tanulmány¹¹ a tőkepiaci unióval összefüggésben meghatározta a kockázati tőkére és az informális befektetőkre vonatkozó adóösztönzők kialakítása során kívánatos jellemzőket. Például az adóösztönző konstrukciók hozzájárulhatnak a kkv-kba és az induló

¹¹ PWC és IHS (2017.), Effectiveness of tax incentives for venture capital and business angels (A kockázati tőkére és az informális befektetőkre vonatkozó adóösztönzők hatékonysága).

innovatív vállalkozásokba való befektetések kockázatainak csökkentéséhez azáltal, hogy előzetes adójóváírást vagy veszteséglevonást kínál kedvező feltételek mellett. A

tőkenyereségre vonatkozó adókedvezmény a teljesítményhez kapcsolódó eszköz, amely előmozdíthatja a befektetések minőségének javulását.

12. ábra: Az uniós tagállamok és Európán kívüli országok által kínált, kockázati tőkére és az informális befektetőkre vonatkozó adóösztönzők.

Forrás: PWC és IHS (2017.), Effectiveness of tax incentives for venture capital and business angels (A kockázati tőkére és az informális befektetőkre vonatkozó adóösztönzők hatékonysága), zárójelentés. Az Európai Bizottság megbízásából készült tanulmány.

Megjegyzés: A politikamix a különböző jellegű ösztönzők együttesét jelenti. Az ábra mindegyik országban a 2016. október 31-i állapotot mutatja. Azóta több új adókonstrukció került bevezetésre Cipruson és Magyarországon.

Az adószabályok betartásával kapcsolatos költségek tekintetében még mindig számottevő különbségek vannak az uniós tagállamok között. Az adórendszerek bonyolultsága, a magas jogszabályi megfelelési költségek és az adózási biztonság termelési erőforrásokat köt le, és akadályozza az üzleti tevékenységeket és a beruházásokat. Különösen a kkv-kat érinti érzékenyen, ha az adószabályok betartásával kapcsolatos költségek magasak.

A jogszabályi megfelelési költségek többnyire időráfordítással összefüggésben merülnek fel, és nem olyan közvetlen költségek, mint például a könyveléssel kapcsolatos költségek.

A 12. ábra azt az éves óraszámot mutatja, amennyi időt egy középvállalkozásnak az adókötelezettségei teljesítésére kell fordítania. Az időráfordítás magában foglalja a társasági adó, a

hozzáadottérték-adó, valamint a munkavállalók után fizetendő adók, köztük a munkabért terhelő adók és a társadalombiztosítási járulékok rendezésére fordított órákat. Az ilyen vállalkozások számára az adókötelezettségek teljesítéséhez szükséges idő jól tükrözi, mennyire magasak az adószabályok betartásával kapcsolatos költségek az adott országban.

Az üzleti környezet fejlesztése érdekében az adórendszerek három irányvonal mentén reformálhatók meg:

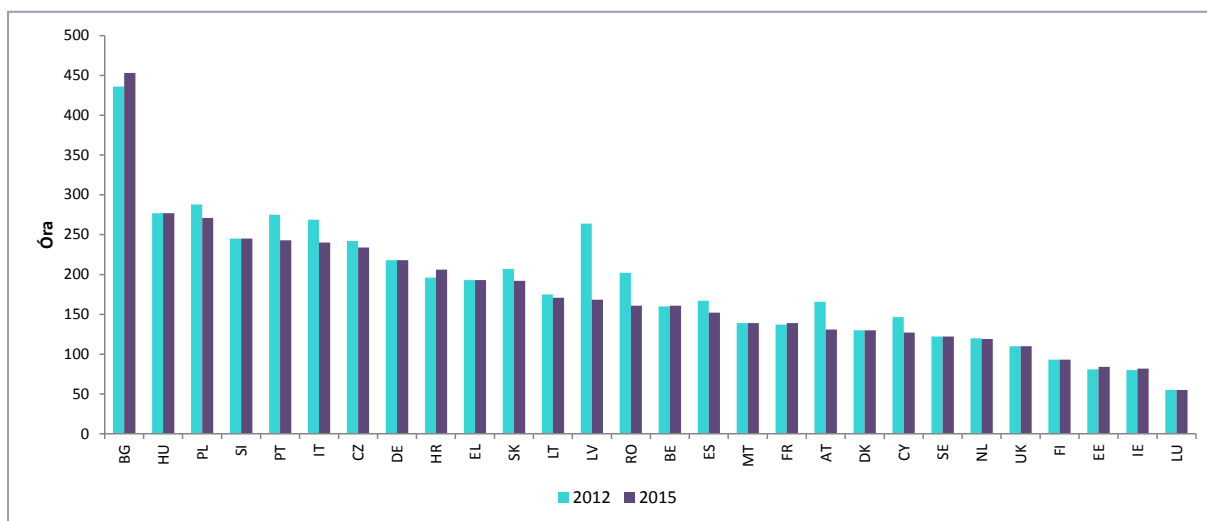
1. az adókötelezettségek egyszerűsítése és csökkentése, különösen a kezdő vállalkozók és a kisebb vállalkozások számára;
2. az e-szolgáltatások körének szélesítése és egyablakos ügyintézési pontokon való igénybevételeinek lehetővé tétele;

- figyelemfelkeltés, tájékoztatás és tanácsadás a vállalkozó adózók számára az adószabályok betartásának segítése érdekében, különféle csatornákon, például közösségi médián keresztül.

Az új, innovatív üzleti modellek kiaknázása fontos az adórendszerek időtállóvá tételéhez. Az uniós tagállamok mindinkább a digitális integrációra támaszkodva igyekeznek előmozdítani az adózási fegyelem

betartását, emellett arra kell törekedniük, hogy még egyszerűbbé és világosabbá tegyék az adószabályok megosztásalapú gazdaságra való alkalmazását. Emellett arra is törekedniük kell, hogy megkönnyítsék és hatékonyabbá tegyék az adóbeszedést azáltal, hogy kihasználják az együttműködési platformok kínálta lehetőségeket, amely platformoknak érdemes összefogniuk a nemzeti hatóságokkal.

13. ábra: A középvállalkozások által az adókötelezettségeik teljesítésére fordított éves óraszám, 2012. és 2015.

Forrás: World Bank (2016), *Doing Business 2017: Equal Opportunities for All (Vállalkozási környezet 2017.: esélyegyenlőség mindenki számára)*. Washington DC: Világbank.

4.2. A munkahelyteremtés és a foglalkoztatás támogatása

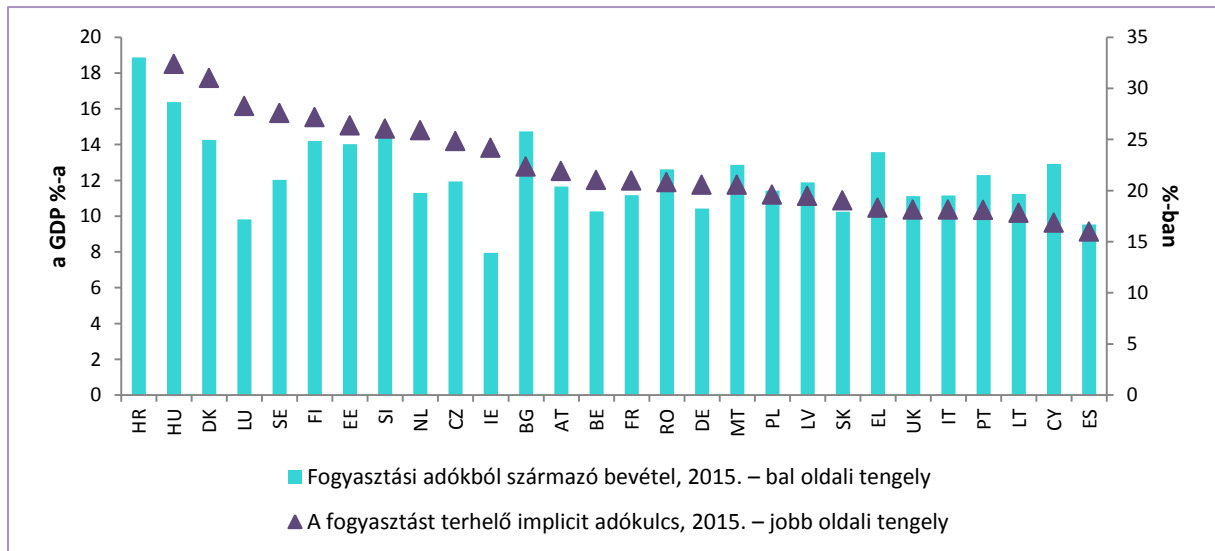
Az elmúlt években számos uniós tagállam csökkentette a munka teljes adóterhét. Néhány ország az alacsony keresetűek és bizonyos népességcsoportok esetében csökkentette, míg a magasabb jövedelmű népességcsoportok esetében pedig emelte a munkát terhelő adókat.

Azonban nem mutatható ki egyértelmű tendencia azzal kapcsolatban, hogyan kezelik ezeket az adócsökkentéseket a finanszírozási oldalon.

Az alternatív bevételforrások meghatározásakor fontos szempont, hogy az adók említett területeken való emelése regresszív hatást gyakorolhat az elosztásra.

Az alábbi ábra az egyes uniós tagállamok **fogyasztási adókból** származó bevételeinek a GDP arányában kifejezett százalékos értékét mutatja. Emellett az uniós tagállamokban a fogyasztást terhelő implicit adókulcsot is megjeleníti. Ez az összes fogyasztási adóból származó bevételek a háztartások végső fogyasztási kiadásaihoz viszonyított aránya.

14. ábra: A fogyasztási adókból származó adóbevételek és a fogyasztást terhelő implicit adókulcs, 2010–2015.

Forrás: Európai Bizottság (2017.), *Taxation trends in the European Union: 2017 edition (Adózási tendenciák az Európai Unióban: 2017. évi kiadás)*, az Eurostat adatai alapján

Megjegyzés: Horvátország esetében nem áll rendelkezésre adat a fogyasztást terhelő implicit adókulcsról.

A **rendszeres ingatlanadó** a másik olyan adófajta, amellyel ellensúlyozható a munkát terhelő adók csökkentése.

Az alábbi ábra az uniós tagállamok rendszeres ingatlanadókból származó bevételének a GDP arányában kifejezett százalékos értékét mutatja.

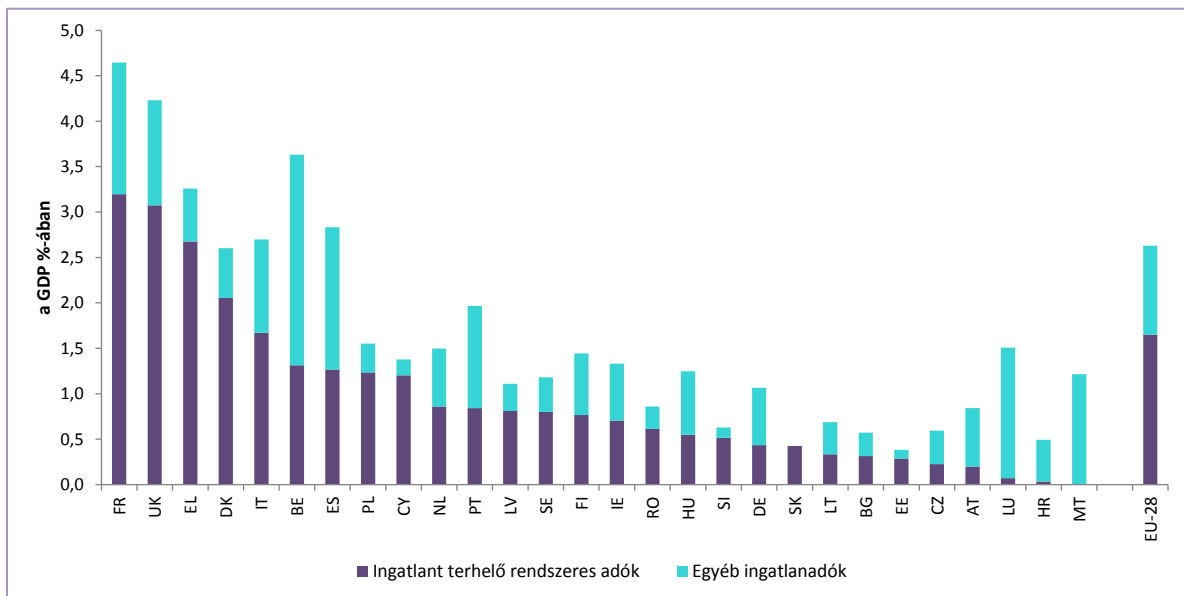
A legtöbb uniós tagállamban alacsonyak a rendszeres ingatlanadók, így kínálkozik lehetőség az emelésükre.

Azokban az országokban, ahol a hatályos ingatlanadó-rendszer nagymértékben támaszkodik a tranzakciós adókra, hatékonyságnövekedést eredményezhet a tranzakciós adókról a rendszeres adókra való belső áttérés¹².

E kérdéskör részletes elemzését az ingatlanpiaccal foglalkozó tematikus tájékoztató tartalmazza.

¹² A tranzakciós adók rendszerint akadályozzák azokat a tranzakciókat, amelyekkel hatékonyabban lehetne ingatlanokat átruházni, ezzel gyengítve a piacot. Az említett adók az ingatlanváltás miatt felmerülő magas ügyleti költségek miatt kedvezőtlenül hatnak a munkavállalói mobilitásra.

15. ábra: Az ingatlanadókból származó adóbevételeknek a GDP arányában kifejezett százalékos értéke, 2015.

Forrás: Európai Bizottság (2017.), *Taxation trends in the European Union: 2017 edition (Adózási tendenciák az Európai Unióban: 2017. évi kiadás)*, az Eurostat adatai alapján
 Megjegyzés: Az adatok nem tartalmazzák az imputált bérleti díjakat terhelő személyi jövedelemadót,

A **környezetvédelmi adó** a harmadik olyan adófajta, amellyel ellentételezhető a munkát terhelő adók csökkentése. Ez az adó szintén hozzájárulhat a méltányossághoz a szennyező vagy egyéb károsító tevékenységek negatív externáliáinak beárzása és a magatartásbeli változás ösztönzésének előmozdítása révén.

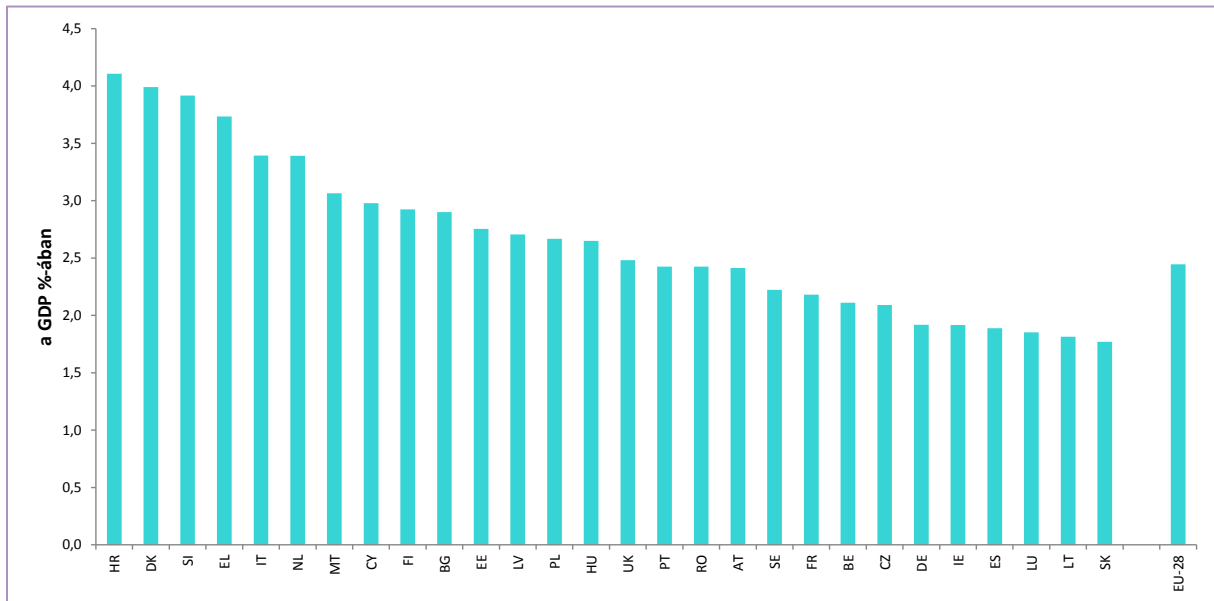
Az alábbi ábra a környezetvédelmi adókból – vagyis az energiát, a közlekedést, a környezetszennyezést és az erőforrásokat terhelő adókból – származó bevétel GDP arányában kifejezett százalékos értékét mutatja.

A környezetvédelmi adókból származó bevétel GDP-arányosan kis mértékben nőtt 2010 óta, a teljes adózás hányadaként azonban némileg csökkent.

A környezetvédelmi adókból származó bevétel átlagosan a GDP mintegy 2,4%-át teszi ki, míg a legmagasabb GDP-arányos adóbevételel rendelkező országban, Horvátországban a GDP 4,1%-ának felel meg.

A környezetvédelmi adóból származó bevétel nemcsak az adókulcs, de az adóalap módosulása miatt is változhat. Említést érdemel, hogy ugyanabban az időszakban a bruttó belföldi és a végsőenergia-fogyasztás egyaránt csökkent.

16. ábra: Környezetvédelmi adókból származó bevétel, 2015.

Forrás: Európai Bizottság (2017.), *Taxation trends in the European Union: 2017 edition* (Adózási tendenciák az Európai Unióban: 2017. évi kiadás), az Eurostat adatai alapján

Megjegyzés: A környezeti adók a következő négy fő kategóriába sorolhatók: energia, közlekedés, környezetszennyezés és erőforrások. Az energiaadók a közlekedés terén és helyhez kötött berendezésekben is használt szekunder energiahordozókra kivetett adók. A közlekedési adók a gépjárművek tulajdonlásához és üzemben tartásához kapcsolódó adók. E körbe tartoznak még a más közlekedési eszközökre, például légi járművekre, valamint a kapcsolódó árufuvarozási és személyszállítási szolgáltatásokra kivetett adók. A környezetszennyezési adók közé tartoznak a mért vagy becsült légköri kibocsátásra (a szén-dioxid-kibocsátást terhelő adók kivételével) és a vízre, a hulladékgazdálkodásra és a zajra kivetett adók. Az erőforrásadók a természeti erőforrások kitermeléséhez és felhasználásához kapcsolódó adók.

4.3. Az egyenlőtlenségek kiigazítása és a társadalmi mobilitás támogatása

Az adózásnak szerepe van az egyenlőtlenségek csökkentésében és a társadalmi mobilitás támogatásában, legyen szó előzetes elosztásról, újraelosztásról, valamint bizonyos magatartásformák korrigálásáról vagy ösztönzéséről.

Európában különböző szociális modellek vannak, így eltérő mennyiségű közpénzre van szükség a finanszírozásukhoz.

A közkiadások fedezéséhez elegendő források biztosításához az alábbiakról kell gondoskodni:

1. az adók megfelelő összetétele, a beruházási és a foglalkoztatási szempontok figyelembevételével; valamint

2. annak elérése, hogy a társadalom minden tagja méltányosan kivegye a részét a közteherviselésből.

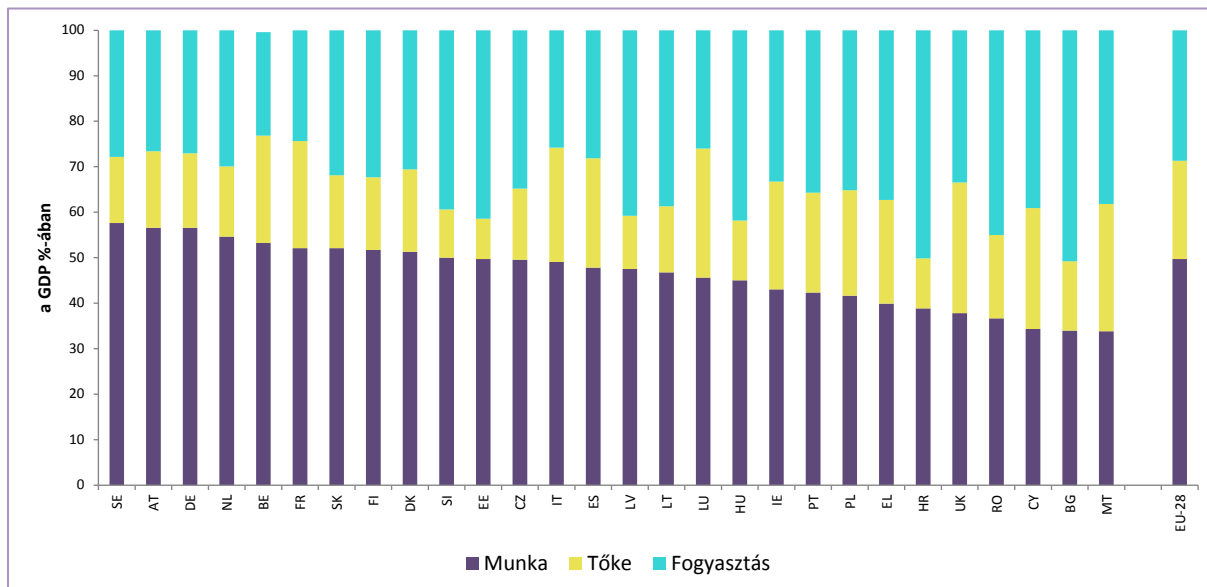
Az uniós tagállamok az adórendszerük kialakítását tekintve különböznek egymástól, ami az adókulcsokat és a megadóztatott tevékenységeket illeti.

A 17. ábra gazdasági funkcióként mutatja be az adózás szerkezetét az egyes uniós tagállamokban, ezzel szemlélítve az országok közötti eltéréseket.

A tőke megadóztatása megfelelő a lehetőségekhez jutás méltányosabbá tételének és a vagyon egyenlőbb elosztásának az eszköze lehet a hatékonysági szempontok kellő figyelembevételével.

Azonban vannak a tőke megadóztatásával kapcsolatosan felmerülnek gyakorlati nehézségek az adózási fegyver érvényesítésében.

17. ábra: Az adózás szerkezete az adóalap gazdasági funkciója szerint, 2015.

Forrás: Európai Bizottság (2017.), *Taxation trends in the European Union: 2017 edition (Adózási tendenciák az Európai Unióban: 2017. évi kiadás)*, az Eurostat adatai alapján

Megjegyzés: A jelen ábra esetében a „tőke” megadóztatása a munkát és a fogyasztást terhelő adókon kívül minden más adókat magában foglalja.

A progresszív személyi jövedelemadó az adó- és szociális ellátórendszer egyik legfontosabb újraelosztási eszköze. Az alábbi ábra a munkát terhelő jövedelemadók progresszivitását jeleníti meg a magas és az alacsony jövedelműeket terhelő adóék összehasonlításával.

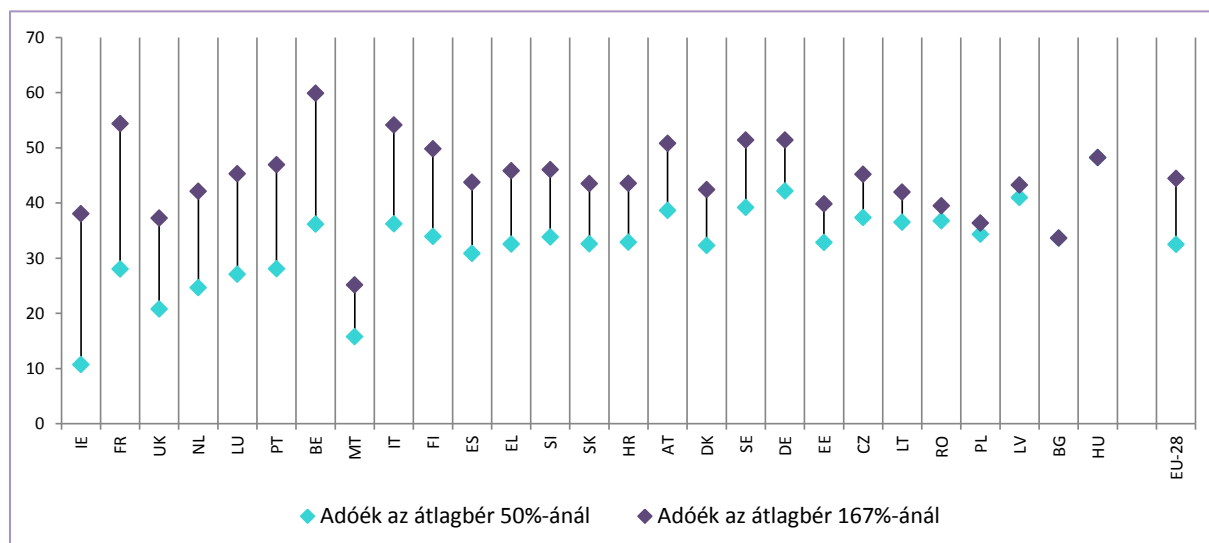
A progresszivitás mértéke elméleti érték, amely általános adómértékeken alapul. Az adócsalást, az adókijátszást és az adókikerülést nem tükrözi.

A jövedelemadó-rendszerek progresszivitása – különösen az alacsony keresetűek adóterhe estében – a

szegénységből és társadalmi kirekesztettségéből kiutat mutató munkahelyteremtés szempontjából is lényeges.

A munkát terhelő jövedelemadók rendszere Írországban, Franciaországban, az Egyesült Királyságban és Hollandiában a legprogresszívebb. A munkát terhelő jövedelemadók rendszere Magyarországon, Bulgáriában és Lettországon a legkevésbé progresszív.

18. ábra: A munkát terhelő jövedelemadók progresszivitásának mértéke az uniós tagállamokban, 2016.

Forrás: Az Európai Bizottság adókra és juttatásokra vonatkozó mutatóinak adatbázisa az OECD adatai alapján. Megjegyzés: (1) Az adókkal kapcsolatos adatok gyermektelen, egyedülálló keresőre vonatkoznak. (2) Ciprusra vonatkozóan aktuális adatok nem állnak rendelkezésre. (3) Az országok csökkenő sorrendben szerepelnek az átlagbér 167%-át terhelő adók és az átlagbér 50%-át terhelő adók egymáshoz viszonyított arányának nagyságrendje szerint. (4) Máltára, Horvátországra, Litvániára, Romániára és Bulgáriára vonatkozóan nem állnak rendelkezésre 2016. évi adatok.

Az alábbi ábra **az adó- és szociális ellátórendszerek korrekciós erejét** jeleníti meg a piaci jövedelem Gini-együtthatójának és a rendelkezésre álló jövedelem Gini-együtthatójának az összehasonlításával (abszolút és relatív értéken egyaránt).

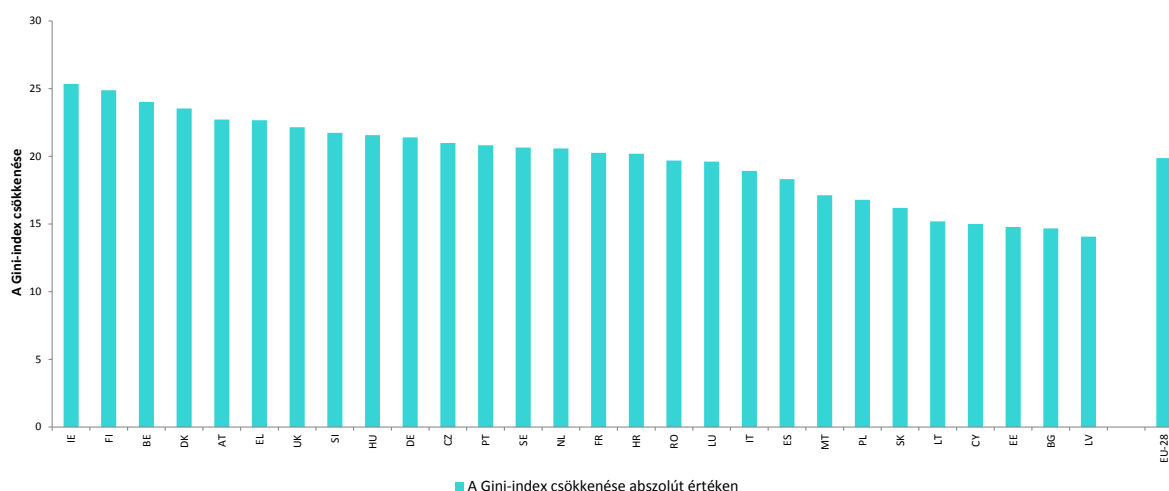
Azt szemlélteti, hogy míg az adó- és szociális ellátórendszereknek mindegyik uniós tagállamban szerepe van a jövedelmi egyenlőtlenségek elleni

küzdelemben, hatásuk mértéke azonban eltér.

A jövedelmi egyenlőtlenség bizonyos uniós tagállamokban továbbra is magas, köztük olyan országokban, ahol az adók és juttatások újraelosztásának hatása viszonylag csekély.

A Gini-index viszonylagos csökkenésével kifejezett újraelosztási hatások Finnországban, Belgiumban és Dániában a legjelentősebbek.

19. ábra: Az adó- és szociális ellátórendszerek korrekciós ereje az uniós tagállamokban

Forrás: Eurostat, 2016.

Megjegyzés: (1) A piaci (vagyis adók és juttatások előtti) jövedelmi egyenlőtlenség és a rendelkezésre álló (vagyis adók és juttatások utáni) jövedelem egyenlőtlenség Gini-együtthatója közötti különbség. A jövedelemadatokat a háztartás méretére tekintettel kiigazítottuk (kiegyenlítés). (2) Írországról, Olaszországról és Luxemburgról nem állnak rendelkezésre 2016. évi adatok, ehelyett a 2015. évi adatokat használtuk.

4.4. Adózási fegyelem¹³

A jogérvényesítés eddig is az adórendszerek méltányosabbá tételének egyik kulcsfontosságú eszköze volt, és ez továbbra is így lesz. A lényege, hogy a közhatalmat maradéktalanul fel kell használni az adózók helyes cselekvésre való ösztönzésére. Idetartozik a határon átnyúló együttműködés, a hatékony ellenőrzések, az információkhoz és értesülésekhez való hozzáférés, valamint a gyors visszafizettetési eljárások.

Ezenkívül **elengedhetetlen a bizalom, az átláthatóság, valamint az adózási fegyelemre épülő kultúra előmozdítása különféle eszközökkel, mint például:**

- az adóbevételek felhasználásával teremtett értékek hatékony kommunikálása az adózók felé; az adóhatóságok működésének figyelemmel kísérése és eredményeinek bemutatása;
- az adózók ösztönzése az etikusabb magatartásra az adófizetés terén, tájékoztató és felvilágosító kampányok

indítása a közteherviselésben való méltányos részvétel fontosságáról. Ezeknek a kampányokat különösen a fiatalokat – azaz a jövő adófizetőit – kell célozniuk;

- a vállalkozásokkal való együttműködés az adózási fegyelem erősítése érdekében, felhasználva a magatartás-gazdaságtani meglátásokat az adózók kellő időben helyes cselekvésre való ösztönzésére.

2016-ban és 2017-ben az uniós tagállamok az elmúlt évek tendenciáját folytatva további intézkedéseket hoztak adórendszerük fejlesztése érdekében.

Azonban az adókijátszás és az adócsalás a bevezetett reformok és az elért eredmények ellenére változatlanul komoly nehézséget jelent Európa számára. Az adókijátszás elleni küzdelem továbbra is a Bizottság egyik kiemelt célja, ahogy azt az e területen indított számos kezdeményezés is tükrözi.

Az egyik ilyen kezdeményezés a héarendszer korszerűsítésére irányul, ezzel hozzájárulva a csalás elleni küzdelemhez. A Bizottság 2017-ben és 2018-ban átfogó héareformcsomagot fogad el, hogy felvegye a küzdelmet az adócsalás egyre növekvő veszélyével, valamint egyszerűsítse a vállalkozások

¹³ Az agresszív adótervezés és az adókikerülés kérdéskörével külön tájékoztató foglalkozik.

héakötelezettségeit, és nagyobb rugalmasságot tegyen lehetővé a tagállamok számára annak meghatározásában, hogy mely termékekre vonatkoznak majd kedvezményes adókulcsok.

5. HASZNOS FORRÁSOK

- Európai Bizottság, Adópolitikák az Európai Unióban – 2017. évi felmérés, előkészületben.
- Európai Bizottság, Taxation trends in the European Union: 2017 edition (Adózási tendenciák az Európai Unióban: 2017. évi kiadás), Luxembourg, 2017.

Dátum: 2017.9.28.